

STAR WARS: AZ UTOLSÓ JEDIK

KI A FÉSZEKBŐL

ANDORKA GYÖRGY

A STAR WARS-FRANCHISE EGYIK LEGSZIMPATIKUSABB DARABJA.

Az *utolsó jedik* kapcsán óhatatlanul is felöltik az emberben a gondolat, hogy két remek filmkészítő mintha a klasszikus papírhajtogatós játék sokmillió dolláros verzióját játszaná éppen, ahol mindenki félig vakon, csak a megelőző sort látva írja a folytatást: míg J. J. Abrams megcsinálta a biztonsági játékok örök etalonját, a körülményekhez képest állítólag meglehetősen szabadjára engedett Rian Johnson készen kapott sakkfiguráival a kezében láthatóan az elvárások tendenciózus felülírását célozta meg. Ám filmje amilyen tiszteletlen, olyannyira tisztelettudó is, és végső soron sokkalta közelebb jut a *Star Wars* titkáinak megfejtéséhez, mint skatulyából kihúzott elődje.

Az Új-Hollywoodba bolondult Abramsszel szemben Johnson önreferencia helyett az eredeti szellemében (amely utóvégre a posztmodern *pastiche* hibridek prototípusa volt) ismét a film-történettel folytat párbeszédet: a *Szárnyaktól* a *Casablancáig* terjedő konkrét idézetek mellett direkter módon nyúl Lucas korabeli inspirációs készletéhez – a samurajtörténetek vagy épp második világháborús bombázófilmek világa karakteres

„Eredetibb módon nyúl Lucas készletéhez”
(Daisy Ridley és Mark Hamill)

vizuális tablóvá áll össze, amire a feltehetőleg Kurosawa ihlette, lenyűgöző színdinamika teszi fel a koronát. A sűrű, kissé túlterhelt forgatókönyvbe eközben izgalmasan kitalált négyfelvonásos történetvázat rejt: az epizodikus felépítés egyfelől szintén a *Star Wars* gyökereire kacsint ki, a nagy érzelmi amplitúdójú, majdhogynem önmagukban is életképes blokkok azonban cselesen vannak egymásba fűzve, a párhuzamos szálakból pedig néhol szinte nolani finesszel épülnek katartikus kifutású crescendók. Johnson emellett az űropera-sorozat alapjára konzervatív elbeszélésmodjától szokatlan elemek behozásával is próbálkozik. A jedi-vonalon érdekesebb filmnyelvi truvájokat alkalmaz, Kulesov Moszkva–Washington montázzspéldájának szellemes továbbgondolásától kezdve *A vihar kapujában* módjára megbízhatatlan elbeszélésekből összeálló múltbéli epizódon át az önmagát csak később leleplező flashbackig. Az ellenállók történetvázát pedig banális, de annál inkább életszagú megoldások hozzák le a földre: terveik ostoba banánhéjakon csúsznak el – két arrogáns ember kommunikációképtelensége vezet közvetetten tragédiá-

hoz és az események fordulatához –, de meredek húzás önmagában az is, hogy a cselekmény középső része gyakorlatilag felesleges, kudarcos kitérőnek bizonyul, gigantikus MacGuffinnak, ha tetszik, amelynek szerepe a nagy egészben csak a legvégén pattan teljesen helyre. És bár menet közben nem találja el tökéletesen az arányokat, néhol önreflektívbe hajló humora szövetidegennek bizonyul, és egyáltalán: a klasszikus forgatókönyvírási intelmeket számos ponton feledi, annyi bizonyos, hogy az új *Star Wars*-fejezet fényévnnyi távolságra van *Az ébredő erő* kiszámíthatóan unalmas, az utolsó szögig a rajongók kielégítésére tervezett nosztalgiavassútjától.

Ha vannak is egyértelmű áldozatai a túlzott ambícióknak – lásd a „kaszinóváros” dőzsölő fegyverkereskedőivel és Del Toro opportunistá gazfickójával sután és didaktikusan felrajzolt, többször érdemlő motívumot, amelyet már nem igazán bírt el a szerkezet (a háború nem Jó és Rossz küzdelme, hanem önmagát fenntartó, lelketlen gépezet) –, a főszereplő hármast, Luke, Kylo és Rey útja hibátlanul van végigvezetve. És ha valami, akkor ez jelenti a lényegét, rajtuk keresztül pedig az átívelő, központi tézis: az Erő nem a jedik, az utólag idealizált, mítoszok falával körülvevett szekta tulajdona – kékvérűek helyett pedig akár egy névtelen senki is válhat a Galaxis megmentőjévé. Meglehetősen radikális üzenet ez az elvileg Skywalker-sagaként aposztrofált franchise legújabb darabjától, amely minden ízében a múlthoz való viszonyulást teszi témájává, de teljesen más kicsengéssel, mint elődje. Ha *Az ébredő erő* a mindenkori fiúk és tanítványok terhéről beszélt, az új film az apák és mesterek terhét allegorizálja – elengedni és „azzá lenni, akit túlnőhetnek.” *Az utolsó jedik* egyszerre varázstanánít és talál rá újra a mese ősforrására, a saját ősvényén keresztül; temérdek hibát vét, ahogy azt a fészekből kirepülő fiókok tenni szokták, de végeredményben a legszimpatikusabb addíció a kánonhoz – legyünk hát mi is merészek – talán egészen 1980 óta.

STAR WARS: AZ UTOLSÓ JEDIK (Star Wars: The Last Jedi) – amerikai, 2017. Rendezte és írta: **Rian Johnson**. Kép: **Steve Yedlin**. Zene: **John Williams**. Szereplők: **Daisy Ridley** (Rey), **Mark Hamill** (Luke), **Adam Driver** (Kylo Ren), **Carrie Fisher** (Leia), **Oscar Isaac** (Poe). Gyártó: **Lucasfilm / Walt Disney Pictures**. Forgalmazó: **Fórum Hungary**. Szinkronizált. 152 perc.

